

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ¹

ΥΠΟ ΛΕΩΝΙΔΑ ΔΕΡΤΙΛΗ

I

Διὰ νὰ ἔχωμεν ὀλοκληρωμένην τὴν εἰκόνα μιᾶς οἰκονομίας θὰ πρέπη κατὰ πρῶτον λόγον νὰ ἐξετάσωμεν τὴν θέσιν ταύτης ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν πληθυσμιακὴν τῆς ἐξέλιξιν. Τὸ ὕψος τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ποσοστιαία ἀνοδὸς του, ἡ σύνθεσίς του κατὰ ὁμάδας ἡλικιῶν, ἡ ποσοστική ἐκτίμησις καὶ ἀνάλυσις τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ὁ βαθμὸς τῆς ἀπασχολήσεως, ἡ κατανομὴ τῶν ἀπασχολουμένων ἰδιωτῶν κατὰ οἰκονομικοὺς κλάδους, ἀποτελοῦν στοιχεῖα, ἡ ἀνάλυσις τῶν ὁποίων καθίσταται ἀπαραίτητος ἵνα ἐκτιμήσωμεν τὸν δυναμισμόν μιᾶς οἰκονομίας καὶ διαγράψωμεν τὴν ἐν γένει ἐξέλιξιν αὐτῆς. Τὸ ἀνθρώπινον δυναμικὸν ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως βασικὸν στοιχεῖον ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πορεία τῆς οἰκονομίας. "Όταν ὅμως ἡ οἰκονομία δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀξιοποιήσῃ τὸ ἀνθρώπινον δυναμικόν, προσφέρουσα εἰς τοῦτο ἀφ' ἑνὸς τὴν εὐκαιρίαν τῆς παραγωγικῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν δυνατότητα ἐξασφαλίσεως λογικοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως, τότε τὸ ἀνθρώπινον δυναμικὸν καθίσταται ἐστία δυσμενῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐκδηλώσεων.

Περιεχόμενον τῆς σημερινῆς μου ὁμιλίας εἶναι ἡ πορεία τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Συνεπῆς πρὸς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν ὡς ἄνω σκέψιν μου, θὰ ἐξετάσω ἐν πρώτοις εἰς γενικὰς γραμμὰς τὴν πληθυσμιακὴν ἐξέλιξιν τῆς χώρας μας, χρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο στοιχεῖα στατιστικὰ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐνδεικτικὴν σημασίαν.

Τὸ σύνολον τοῦ ἱκανοῦ πρὸς ἀπασχόλησιν πληθυσμοῦ, τὴν 30ὴν Ἰουνίου 1953, ἀνῆρχετο εἰς 3.967.000 ἄτομα. Ἐκ τούτων 2.517.000 ἦσαν ἄρρενες, 1.450.000 γυναῖκες. Ἡ εἰδικωτέρα κατανομή, τοῦ ὡς ἄνω ἀριθμοῦ, κατὰ κλάδον ἀπασχολήσεως ἔχει ὡς ἀκολούθως (εἰς χιλιάδας) :

Οἰκονομικὸς κλάδος	Ἀπασχολούμενοι			
	σύνολον	Ἄνδρες	Γυναῖκες	%
α) Δημόσιαι Ὑπηρεσίαι	124	93	31	3,1
β) Γεωργία	2105	1105	1085	55,2
γ) Ἀνόρυξις	26	25	1	0,7

1. Πρώτη ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν ὁμιλιῶν τῆς χειμερινῆς περιόδου 1954—1955 τοῦ Συνδέσμου τῶν Πτυχιούχων τῆς Α.Σ.Ο.Ε.Ε.

δ) Μεταποιήσεις	512	342	170	12,9
ε) Ἡλεκτρισμὸς—Ἀεριοφῶς	15	14	1	0,4
στ) Κατασκευὴ	95	93	2	2,4
ζ) Ἐμπόριον	348	303	45	8,8
η) Μεταφοραί, Ἐπικοινωνία	137	136	1	3,5
θ) Λοιπὰ	160	96	64	4,0
Σύνολον	3067	2207	1400	91,0
Ἀνεργοί	180	130	50	4,5
Ἐνοπλοὶ δυνάμεις	180	180	0	4,5
	3967	2517	1450	100

Ἡ ταχεῖα αὐξήσις τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἔχει δημιουργήσει ὀξύτατον δημογραφικὸν πρόβλημα ἐκδηλούμενον ὑπὸ μορφήν ἐκτεταμένης χρονίας ἀνεργίας εἰς τὰ ἀστικά ἐπαγγέλματα καὶ ἐντόνου ὑποαπασχολήσεως εἰς τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας.

Ἡ ἔλλειψις ἰσορροπίας μεταξὺ πληθυσμοῦ καὶ διαθέσιμων πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν ἐμφανίζεται ἰδίᾳ εἰς τὴν γεωργίαν ὑπὸ μορφήν ὑποαπασχολήσεως. Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων στοιχείων προκύπτει, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1952—1953, διὰ τὴν γεωργικὴν, κτηνοτροφικὴν καὶ δασικὴν παραγωγὴν, ἀπληθήθησαν ἐν τῷ συνόλῳ 339.427.570 ἡμερομίσθια, ἔναντι τῶν 605.101.230 ἡμερομισθίων, ἅτινα ἦσαν διαθέσιμα. Αἱ μεταξὺ τούτων διαφοραί, παρουσιάζουν τὸ περίπου διαθέσιμον πλεόνασμα ἡμερομισθίων. Ἦτοι πλεονάζουν ἡμερομίσθια περίπου 165.673.660. Ἐκ τῆς μετατροπῆς τῶν ἡμερομισθίων εἰς ἀριθμοὺς ἀπαιτουμένων ἐργατῶν προκύπτει ὅτι διὰ τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν (Γεωργία—Κτηνοτροφία—Δάση) τοῦ ἔτους 1952—1953, θὰ ἐπῆρκει ἡ ἀπασχόλησις 1.325.000 προσώπων ἔναντι τῶν 2.160.000 περίπου, ἅτινα ἦσαν διαθέσιμα. Ἡ κατ' ἄλλον τρόπον ἐκτίμησις τῶν ὡς ἄνω στοιχείων, δεικνύει ὅτι ἐπραγματοποιήθησαν ἐτησίως, κατὰ μέσον ὅρον, 157 ἡμέραι ἐργασίας κατ' ἄτομον.

Ὑπερβολικὴ προσφορὰ ἐργασίας παρατηρεῖται ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς οἰκονομικοὺς κλάδους καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν βιοτεχνίαν, τὰ μεσολαβητικὰ καὶ τὰ ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα. Συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω διαπιστώσεις, δύναται νὰ ὑπολογισθῇ, μετ' ἀφαίρεσιν 3 %, δι' ἀνεργίαν τριβῆς, ὅτι ὑπῆρχον τὴν 30 Ἰουνίου 1953 περίπου 997.000 πρόσωπα, εἰς παραγωγικὴν ἡλικίαν, τὰ ὅποια δὲν ἀπασχολοῦντο.

Διὰ νὰ ἔχωμεν ὁμῶς ὠλοκληρωμένην τὴν εἰκόνα τῆς θέσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἰς τὸ βασικὸν τοῦτο θέμα, δὲν θὰ πρέπη νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν ποσοτικὴν ἐμφάνισιν τῆς πληθυσμιακῆς μας κινήσεως. Παράλληλα πρὸς τὴν ποσοτικὴν ἀνάλυσιν πρέπει νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἡ ποιοτικὴ πλευρὰ τοῦ θέματος

τούτου, ἤτοι νὰ ἐξετάσωμεν τὸ θέμα τοῦ πληθυσμοῦ ἐν συσχετισμῷ μὲ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ εἰδικώτερον τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα.

Τὸ εἰς δολλάρια κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τοῦ ἔτους 1952 ἀνήρχετο εἰς τὴν χώραν μας εἰς 158. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὸ εἰς δολλάρια κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα εἰς τὰς κάτωθι χώρας εἶχε ὡς ἀκολούθως :

Η.Π.Α.....	1858
Μεγάλη Βρεττανία.....	1079
Γαλλία.....	562
Ἰταλία.....	308
Τουρκία.....	198

Ἡ συγκριτικῶς πρὸς τὰς ὑπολοίπους χώρας δυσμενῆς θέσις τῆς Ἑλλάδος ἐν σχέσει μὲ τὸ ὕψος τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος, ὑφίστατο καὶ προπολεμικῶς. Αἱ στατιστικαὶ τῆς προπολεμικῆς περιόδου ἐμφανίζουν τὴν Ἑλλάδα εὐρισκομένην εἰς τὸ κατώτερον σημεῖον ἀπὸ ἀπόψεως ὕψους κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Διὰ τὴν ἀκρίβειαν ἀναφέρομεν ὅτι μόνον ἡ Ἀλβανία εἶχε χαμηλότερον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος.

II

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων νομίζω ὅτι ὁ ὁμιλητὴς κατάρθωσε νὰ ἐμφανίσῃ ἀφ' ἑνὸς τὴν ὀργανικὴν ἀδυναμίαν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἰς τὸ νὰ ἀπορροφήσῃ παραγωγικῶς τὸν ταχέως ἀνερχόμενον πληθυσμὸν τῆς καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς ἐργαζομένους ἀμοιβὴν ἱκανὴν νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τούτους ἐπίπεδον διαβιώσεως σύμφωνον μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ὑπαρξίν ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης ὅπως μὲ ταχύ ρυθμὸν ληφθοῦν τὰ μέτρα ποὺ ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ καταστήσωμεν τὴν χώραν μας βιώσιμον οἰκονομικὴν μονάδα εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν χῶρον. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς βιωσιμότητος νοοῦμεν τὴν ἱκανότητα μιᾶς οἰκονομίας, ὅπως ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς δυνάμεων παρέξῃ παραγωγικὴν ἀπασχόλησιν εἰς τὸν λαόν τῆς καὶ τὴν δυνατότητα νὰ ἀποζήσῃ οὗτος ἀπὸ τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας του.

Πρὶν ἢ ὅμως ἀναφερθῶ εἰς τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπέλθῃ ἡ βιωσιμότης τῆς οἰκονομίας μας θὰ πρέπη νὰ ἐμφανίσω τὰ κύρια οἰκονομικὰ μεγέθη τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν σημερινὴν μορφήν ταύτης καὶ κυρίως τὰς ἀλλοιώσεις τὰς ὁποίας αὕτη ὑπέστη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν προσφάτων δυσμενῶν καὶ εὐμενῶν παραγόντων.

Προπολεμικῶς τὸ ἐπίπεδον ἰσορροπίας τῆς οἰκονομίας μας ἦτο πολὺ χαμηλόν. Διὰ νὰ ἔχωμεν τὰ χαμηλόν τοῦτο ἐπίπεδον ἰσορροπίας ἔπρεπε νὰ κινητοποιήσωμεν τοὺς ἐνεργητικὸς πόρους τῆς οἰκονομίας μας.

Κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον αἱ ἐξαγωγαὶ μας ἐκάλυπτον τὸ 70 % τῶν εἰσαγωγῶν μας. Τὸ ὑπόλοιπον 30 %, ἤτοι τὸ παθητικὸν τοῦ ἐμπορικοῦ

μας ἰσοζυγίου, ἐκαλύπτετο κατὰ 85 % ἀπὸ τοὺς ἀδῆλους πόρους. Τὸ ἀπο-
 μένον ποσοστὸν 15 % ἐκαλύπτετο ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν κεφαλαίων. Τὴν ἰσορρο-
 πίαν αὐτὴν διετάραξαν κατὰ τρόπον ἀνησυχαστικὸν τὸ μὲν αἱ ὑλικάι κατα-
 στροφαὶ τὰς ὁποίας ἐπέφερε ὁ πόλεμος, ἡ κατοχή, ἡ κομμουνιστικὴ ἀνταρσία,
 τὸ δὲ ἡ ἐκ τούτων προκληθεῖσα γενικωτέρα ἀναταραχὴ εἰς τὴν οἰκονομίαν ὡς
 καὶ ἡ προκληθεῖσα δυσμενὴς διὰ τὴν χώραν μας μεταβολὴ τῶν ὄρων ἐμπορίου.

Εἶναι πράγματι ἀξία ἰδιαιτέρας μελέτης ἡ παρατηρηθεῖσα μεταπελευθε-
 ρωτικὴ ἐξέλιξις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν.

Τὰ γενικὰ ἐλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν—ἐξαιρουμένης οἰασδῆ-
 ποτε ξένης βοηθείας ἢ πολεμικῶν ἐπανορθώσεων—παρουσιάζονται ὡς ἑξῆς :

1948—49	Δολλάρια 322,3 ἑκατομ.
1949—50	» 293,3 »
1950—51	» 316,5 »
1951—52	» 205,0 »
1952—53	» 44,6 »
1953—54	» 16,0 »

Ἡ οὐσιώδης αὕτη βελτίωσις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν—παρὰ τὴν ὑφιστα-
 μένην δυσμένειαν τῶν ὄρων ἐμπορίου—προῆλθεν ἀπὸ τὴν εὐνοϊκὴν στροφὴν
 τῶν ἐνεργητικῶν στοιχείων τῆς οἰκονομίας μας ἥτοι ἀπὸ μείωσιν τῶν εἰσα-
 γωγῶν καὶ ἀπὸ αὐξήσιν ἀποδόσεως τῶν ἀδῆλων καὶ τῶν ἐξαγωγῶν. Θὰ ἐξε-
 τάσωμεν ἐν συνεχείᾳ τοὺς λόγους τῆς εὐνοϊκῆς ταύτης στροφῆς. Θὰ πρέπη
 ὅμως νὰ ἀναφερθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐμφανιζομένη αἰσθητὴ μείωσις τοῦ παθητι-
 κοῦ ὑπολοίπου τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν 1953—54 δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς
 τὴν οἰκονομικὴν μας ἄνοδον. Εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ τῆς εὐρυτέρας χρησιμο-
 ποιήσεως τῶν πιστωτικῶν εὐκολιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ (εἰσαγωγαὶ ἐπὶ προθε-
 σμιακῷ διακανονισμῷ καὶ ἔναντι φορτωτικῶν ἐγγράφων). Ἀσχέτως ὅμως
 πρὸς τὴν διαπίστωσιν ταύτην, ἡ ἄνοδος τῆς οἰκονομίας μας εἶναι ἀναμφισβή-
 τητος. Κρίνομεν ἐπίσης σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ἐν ἐνθαρρυντικόν
 στοιχεῖον τῶν εἰσαγωγῶν μας αἱ ὁποῖαι ὡς γνωστὸν ἀπορροφοῦν τὸ μεγαλύ-
 τερον ποσοστὸν ξένου συναλλάγματος. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἐμφανίζει τὴν διαρ-
 θρωτικὴν μεταβολὴν ἣτις ἐπῆλθεν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἰς τὴν παρα-
 γωγικὴν ἐπίδοσιν τῆς χώρας. Εἶναι αἱ εἰσαγωγαὶ γεωργικῶν εἰδῶν κατανα-
 λώσεως αἱ ὁποῖαι ἐξελίσσονται ὡς ἀκολούθως :

Ἔτη 1948—49	167 ἑκατ. δολλάρια
» 1949—50	122 » »
» 1950—51	112 » »
» 1951—52	107 » »
» 1952—53	59 » »
» 1953—54	40 » »

Ὁ κατὰ τὸ 1/4 περιορισμὸς τῶν εἰσαγωγῶν μας εἰς εἶδη καταναλώσεως κατὰ τὸ ἔτος 1953—54, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἔτος 1948—49, ἀποτελεῖ οὐσιώδη κατάκτησιν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας διότι ὡς γνωστὸν τὰ εἶδη ταῦτα ἐμφανίζουν ἐξαιρετικὴν ἀνελαστικότητα ζήτησεως.

Ἡ ἀλλοίωσις αὕτη ἀποτελεῖ ὀργανικὴν καὶ μόνιμον κατάκτησιν τῆς οἰκονομίας μας ὀφειλομένην εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων καλλιεργείας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ δημοσιονομικὴ μας πορεία δὲν ὑστέρησε εἰς ἐξέλιξιν. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς χώρας ἐμφανίζει τὴν ἀκόλουθον εἰκόνα :

Οἰκονομικαὶ χρήσεις	Εἰς ἑκατομ. Δραχμῶν	
1947—48	321.202	ἔλλειμμα
1948—49	837.179,4	»
1949—50	1.616.476,8	»
1950—51	1.207.550,1	»
1951—52	851.712,9	»
1952—53	ἰσοσκελίσαις	
1953—54	307.000	περίσσευμα
1954—55	350.000	περίσ. (πρόβλεψις)

Θὰ ἔπρεπε ἀσφαλῶς νὰ ἀναφερθῶσιν καὶ ἄλλα οὐσιώδη οἰκονομικὰ μεγέθη διὰ νὰ ἔχωμεν ὠλοκληρωμένην τὴν μορφήν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ἐξελέξεως τῆς οἰκονομίας μας κατὰ τὴν μεταπελευθερωτικὴν περίοδον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς σημερινῆς τῆς θέσεως. Ἡ ἀναφορὰ ὅμως καὶ ἄλλων στατιστικῶν στοιχείων θὰ καθίστα τὴν ὁμιλίαν ἐξαιρετικῶς ὀχληράν. Θὰ ἀποφύγω νὰ πράξω τοῦτο καὶ διὰ τὸν νομισματικὸν τομέα τοῦ ὁποίου ἡ ἄνευ προηγούμενου ἀναταραχῇ προσέδωκε κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας ἀναρχὸν ἐκδήλωσιν. Ἡδη ἡ πρὸς τὸν χρυσὸν στροφή τῆς ιδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως ἤρχισε καμπτομένη εἰς βαθμὸν ὑποσχόμενον ὅτι συντόμως ἡ χρυσομανία θὰ ἀποτελῇ ὀδυνηράν ἀνάμνησιν. Ἡ δραχμὴ ἤρχισε καταλαμβάνουσα τὴν θέσιν τῆς ὡς νομίσματος. Τὴν πολὺπλευρον σημασίαν τοῦ γεγονότος τούτου δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξάρω. Θὰ ἀναφέρω μόνον ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1950—1951 αἱ εἰς ξένον συνάλλαγμα πληρωμαὶ πρὸς εἰσαγωγὴν χρυσοῦ διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἄσκησιν τῆς ρυθμιστικῆς πολιτικῆς εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀγορὰν χρυσοῦ, ἀπήτησε τὴν διάθεσιν 18,7 ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Θὰ ἀναφέρω ἐπίσης τὴν αὕξησιν τῶν παρὰ τραπεζαῖς καταθέσεων καὶ τὴν συγκριτικὴν ἄνοδον τῆς ποσοστιαίας ἀναλογίας τῶν καταθέσεων ιδιωτῶν ἔναντι τῶν τοιούτων Νομικῶν Προσώπων.

III

Ἐξ ὧν μέχρι τοῦδε ἀνεφέρθησαν διαπιστοῦται ἀναμφισβήτητος ἀνοδος τῆς οἰκονομίας μας.

Ἀνακύπτει τὸ ἐρώτημα : Ποῖοι οἱ παράγοντες οἱ ὅποιοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνοδὸν ταύτην καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀνταποκρίνεται ἡ ἀνοδος αὕτη εἰς τὰς ἐκ τῆς πληθυσμιακῆς μας πίεσεως δημιουργουμένας ἀπαιτήσεις ;

Τὴν μέχρι τοῦδε σημειωθεῖσαν ἀνοδὸν τὴν ἐδημιούργησαν κατὰ βάσιν τὰ ἀκόλουθα στοιχεῖα.

α) Ὁ μόχθος τοῦ ἀγρότου καὶ τοῦ ἐργάτου, ἡ ἐπινοητικότητα καὶ ἡ δραστηριότης τῶν ἐν γένει ἐπιχειρηματικῶν μας μονάδων, αἱ στερήσεις τῆς μεγάλης μάζης τοῦ λαοῦ μας αἱ ὅποιαι προσέφερον εἰς τὴν οἰκονομίαν μας τὴν δυνατότητα τῆς δημιουργίας τῶν περιθωρίων ἐκ τῶν ὁποίων ἐτροφοδοτήθη ἡ ἐν γένει προσπάθεια τῆς ἀνασυγκροτήσεως.

β) Ἡ συμμαχικὴ οἰκονομικὴ βοήθεια καὶ κυρίως ἡ ἀμερικανικὴ οἰκονομικὴ βοήθεια Αὕτη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1948—49 μέχρι τοῦ ἔτους 1953—54, ἀνῆλθε εἰς 1116,1 ἑκατομμύρια δολλάρια.

γ) Ἡ ἀπὸ τοῦ 1952 καὶ ἐντεῦθεν ἐπελθοῦσα πολιτικὴ σταθερότης. Ἡ ὑπαρξίς τῆς πολιτικῆς σταθερότητος ἐξηφάνισε τὰς ἐκ ψυχολογικῶν αἰτίων προερχομένας πληθωριστικὰς πιέσεις εἰς τὴν οἰκονομίαν μας καὶ ἐδημιούργησε τὰς προϋποθέσεις τῆς λήψεως δραστηκῶν οἰκονομικῶν μέτρων, κυριώτερον τῶν ὁποίων ἦτο ἡ νομισματικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῆς 9-4-53.

Κρίνω σκόπιμον νὰ προσθέσω ὅτι αἱ ἀπόψεις μου στεροῦνται οἰουδήποτε πολιτικοῦ χρωματισμοῦ. Διὰ νὰ ἀποδείξω μάλιστα τὴν πίστιν μου εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσω, ὅτι ὅτε ἐπὶ Κυβερνήσεως Φιλελευθέρων—Δημοκρατικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, ἀπετέλουν μέλος τοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, προέτεινον τὴν λῆψιν τοῦ μέτρου τούτου εἰς τὴν τότε Κυβέρνησιν καὶ ἀνέπτυξα ἐγγράφως καὶ προφορικῶς ἐνώπιον τοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου τῆς 26-3-51 τὴν ἀνάγκην τῆς λήψεως τοῦ μέτρου. Ἐν συνεχείᾳ τὴν λῆψιν τοῦ αὐτοῦ μέτρου προτείνω εἰς μελέτην μου ὑπὸ τὸν τίτλον τὸ «Οἰκονομικὸν θέμα» κυκλοφορήσασαν τὸν Δεκέμβριον 1951. Τὰς ἰδίας σκέψεις ἐπανέλαβον τὴν 5-1-53 δι' ὑπομνήματός μου εἰς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ τονίζων ὅτι ἐκκίνησιν τῆς οἰκονομικῆς προσπάθειας ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσῃ ἡ ἰσοστάθμισις τῶν ἀγοραστικῶν δυνάμεων τοῦ νομίσματος.

Τὰ ὅσα ἀνέφερον ἀποδεικνύουν νομίζω ὅτι αἱ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀπόψεις μου ἐκφράζουν αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴν μου γνώμην.

Ἡ ἀνοδος τῆς οἰκονομίας μας ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὡς ἄνω ἀναφερθέντων δύο μέτρων, ἥτοι τῆς ἑλληνικῆς προσπάθειας καὶ τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομικῆς βοηθείας λαμβάνει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1949 σταθερωτέραν ἑκφρασιν. Τὸ

έθνικόν εισόδημα τῆς χώρας ἀποτιμώμενον εἰς τιμὰς ἀμοιβῆς τῶν συντελεστῶν παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1951 παρουσιάζει τὴν κάτωθι ἐξέλιξιν εἰς δισεκατομμύρια δραχμῶν.

Ἔτος	1949	26.320
»	1950	27.049
»	1951	28.883
»	1952	28.112
»	1953	31.784

Τὰ ἀναφερθέντα στοιχεῖα δεικνύουν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1952 ἡ παραγωγικὴ μας ἐπίδοσις ἐμφανίζει ἐλαφρὰν κάμψιν. Εἶναι ἡ τὸ πρῶτον μεταπελευθερωτικῶς ἐμφανιζομένη κάμψις, ἥτις συμπίπτει μὲ τὴν σταθερῶς βαίνουσαν πρὸς μείωσιν ἀμερικανικὴν οἰκονομικὴν βοήθειαν. Ἡ περαιτέρω μείωσις τοῦ ἐθνικοῦ εισοδήματος ἦτο μᾶλλον πιθανή. Ἡ ἀπότομος πτώσις τῆς οἰκονομικῆς βοηθείας δὲν στερεῖ μόνον τὴν οἰκονομίαν ἐνὸς ἐσωγενοῦς οἰκονομικοῦ στοιχείου, στεροῖ καὶ τὴν Οἰκονομικὴν Ἀρχὴν τῆς δυνατότητος νὰ κατευθύνῃ κατὰ τρόπον κυρίαρχον τὴν πολιτικὴν τῶν ἐπενδύσεων.

Κατὰ συνέπειαν τὸ ἔτος 1953 ἔπρεπε φυσιολογικῶς νὰ ἐμφανίσῃ περαιτέρω κάμψιν τῆς παραγωγικῆς ἐπιδόσεως ἐν τῷ συνόλῳ τῆς. Παρὰ ταῦτα κατὰ τὸ ἔτος 1953 ἐμφανίζεται ἀντίστροφος καὶ ἀπότομος στροφή. Ἡ ἡυξημένη παραγωγή ἀποτελεῖ ἐν τῶν στοιχείων τῆς στροφῆς. Ἡ νομισματικὴ ἀναπροσαρμογὴ ἀποτελεῖ τὸ ἕτερον. Τοῦτο ἐμφανίζεται καὶ ἀπὸ τοὺς δείκτας τοῦ Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν ὅπου ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή τῆς Ἑλλάδος κρινομένη ἐν συσχετισμῷ μὲ τὴν βιομηχανικὴν ἐξέλιξιν τῶν ὑπολοίπων κρατῶν παρουσιάζει κατὰ τρόπον ἔκδηλον τῆς διαφορὰν.

Θὰ ἀναφερθῶ ἐνδεικτικῶς εἰς κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (ἔτος βάσεως 1950=100).

	1949	1951	1952	1953
Αὐστρία	84	114	115	117
Βέλγιον	98	116	112	112
Γαλλία	94	109	108	110
Ἑλλὰς	79	114	114	131
Ἀγγλία	93	105	101	106
Γιουγκοσλαβία	99	97	96	108

Τὴν αὐτὴν διέγερσιν ἐμφανίζουν τὸ σύνολον τῶν ἐνεργητικῶν πόρων τῆς χώρας. Ἀνεφέρθησαν ἤδη τὰ στοιχεῖα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ ν' ἀπομερίσω τὴν κίνησιν τοῦ ἀδήλων πόρων. Τὸ οἰκονομικὸν τοῦτο μέγεθος ἐμφανίζει ἰδιαίτεραν εὐπάθειαν καὶ ἐπηρεάζεται κατὰ τρόπον ἄμεσον

ἐκ τῶν νομισματικῶν χειρισμῶν. Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀδήλων πόρων κατα τὴν τελευταίαν τριετίαν ἐμφανίζεται ὡς ἀκολουθῶς εἰς ἑκατομμύρια δολλάρια :

	1951—52	1952—53	1953—54
α) Εἰσπράξεις.....	82,0	93,9	123,0
β) Πληρωμαὶ.....	44,5	26,0	30,7

Ἦτοι αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἀδήλων πόρων κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1953—54 εἶναι ἠϋξημέναι κατὰ ποσοστὸν 31 % ἔναντι τοῦ 1952—53 καὶ κατὰ 50 % ἔναντι τοῦ 1951—52. Εὕρισκόμεθα κατὰ συνέπειαν καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης πρὸ ἀναμφισβητήτου ἀνόδου τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

IV

Τὸ ἐρώτημα ὅμως τὸ ὁποῖον ἔθεσα προηγουμένως εἰς τὸν ἑαυτόν μου ἔχει καὶ ἕτερον σκέλος. Ἡρώτησα : Ἀνταποκρίνεται ἡ ἀνοδος τῆς οἰκονομίας μας εἰς τὰς ἐκ τῆς πληθυσμιακῆς μας πιέσεως δημιουργουμένας ἀπαιτήσεις ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀποφατική. Εἰσαγωγικῶς ἀνεφέρθησαν τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα συνθέτουν τὸ πληθυσμιακὸν μας πρόβλημα. Ταῦτα δὲν μᾶς παρέχουν τὴν ἄνεσιν τοῦ χρόνου. Ὁφείλομεν νὰ προχωρήσωμεν μὲ βῆμα ταχὺ πρὸς τὰς διαρθρωτικὰς μετατροπὰς ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ἐν γένει παραγωγικοῦ μας δυναμικοῦ ἵνα δυνηθῶμεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἐπιτυχῶς τὸ κεντρικὸν οἰκονομικὸν μας πρόβλημα τὸ ὁποῖον εἶναι : Ἡ δημιουργία εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως καὶ ἡ δυνατότης νὰ ἀποζήσουν οἱ ἐργαζόμενοι ἀπὸ τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας των. Διὰ νὰ καταστῇ ὅμως δυνατὴ ἡ ἀβίαστος ἀνάπτυξις τῆς κεντρικῆς οἰκονομικῆς σκέψεως χρειάζεται ὅπως ἡ Οἰκονομικὴ Ἀρχὴ ἔχη σαφῶς ἐπιλέξει τὸ κριτήριον τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς οἰκονομικῆς της πολιτικῆς. Θὰ πρέπη τοῦτο νὰ εἶναι δημοσιονομικὸν ἢ οἰκονομικόν ; Ἐὰν τὸ προέχον κριτήριον εἶναι δημοσιονομικὸν τότε τὰ οἰκονομικὰ μέτρα πρέπει νὰ ἐμπνέουν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅτι ἔχει ὀλοκληρωθῇ ὁ κύκλος τῆς παραγωγικῆς ἐπιδόσεως καὶ ὅτι τὸ προέχον θέμα ἀποτελεῖ ἡ πάσῃ θυσίᾳ σύλληψις τοῦ κοινωνικοῦ εἰσοδήματος καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου ἐνδείκνυται καὶ ἡ ἀνάσχεσις τῆς οἰκονομικῆς ἀνόδου. Ἐὰν ἀντιθέτως ἡ Οἰκονομικὴ Ἀρχὴ πιστεύῃ ὅτι ὁ κύκλος τῆς οἰκονομικῆς ἀνόδου εὐρίσκεται ἐν τῇ ἐξελίξει του, τότε τὸ κριτήριον τῆς οἰκονομικῆς μας πολιτικῆς πρέπει νὰ εἶναι οἰκονομικόν, ὅτε αἱ δημοσιονομικαὶ ἐπιδιώξεις θὰ ἐπιζητήσουν τὴν ἱκανοποίησιν τους ἀπὸ τὰ δευτερογενῆ ἢ τριτογενῆ φαινόμενα τὰ ὁποῖα αὐτομάτως προκαλεῖ ἡ οἰκονομικὴ ἀνοδος. Ὑπάρχουν οἰκονομικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα προκαλοῦν ἀνοδὸν τῆς φορολογικῆς ἀποδόσεως ἐφ' ὅσον κρίνονται μεμονωμένως ὡς τοιαῦτα, ὅταν ὅμως ἡ φορολογικὴ των ἀπόδοσις κριθῇ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἀνταντακλαστικά φαινόμενα τὰ ὁποῖα προκαλοῦν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ὡς συνόλου, τότε ἡ ἀπό-

δοσις τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων εἶναι ἀρνητική. Πρὸς ἀποφυγὴν παρερμηνείας δηλῶ ὅτι τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα δὲν ἀναφέρονται εἰς τὰς διαρθρωτικὰς μεταβολὰς αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ ἐπέλθουν εἰς τὸ φορολογικόν μας σύστημα διὰ νὰ καταστῇ τοῦτο κοινωνικῶς δικαιότερον καὶ οἰκονομικῶς ἀποδοτικώτερον. Δὲν ἀναφέρομαι ἐπίσης εἰς τὸ φαινόμενον τῆς φοροδιαφυγῆς τὸ ὁποῖον ἰδίᾳ εἰς τὸν συνθετικὸν φόρον ἔχει εὐρείας διαστάσεις καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει ἀμειλίκτως νὰ διωχθῇ. Θὰ πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι τὸ φαινόμενον τῆς φοροδιαφυγῆς δὲν παρατηρεῖται μόνον εἰς τὰς ἐπιχειρηματικὰς μονάδας ἢ μόνον εἰς τὴν Πρωτεύουσαν. Ἀποτελεῖ ἀτυχῶς φαινόμενον καθολικόν. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρω ὅτι τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1952—53 εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ὑπήχθησαν εἰς τὸν συνθετικὸν φόρον 5 ἐν συνόλῳ ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίαι ἐν γένει. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται, ὡς γνωστόν, οἱ ἱατροί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, μηχανικοί, ἀρχιτέκτονες, χημικοί, συγγραφεῖς, καλλιτέχναι κλπ.

Κατ' ἐμὲ τὸ προέχον κριτήριον τῆς οἰκονομικῆς μας πολιτικῆς πρέπει νὰ εἶναι οἰκονομικόν. Διανύομεν τὴν ἀρχὴν τοῦ κύκλου τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνόδου. Μᾶς ἀναμένει πορεία ἀνηφορική. Χρειάζεται προσπάθεια ἔντονος, διαρκῆς, μὲ συνέπειαν καὶ συνέχειαν. Μετὰ τὴν ἐπιλογὴν τοῦ κριτηρίου χρειάζεται ὁ βάσει τούτου προγραμματισμός. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἀπαιτεῖται μία διευκρίνισις. Ὑποστηρίζεται ὅτι ὁ προγραμματισμός ἀποτελεῖ στοιχεῖον τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν. Ἡ σύγχρονος φιλελευθέρα οἰκονομικὴ σκέψις ἀποχωρίζεται ἀποφασιστικῶς τῶν παλαιότερων φιλελευθέρων δοξασιῶν, καθ' ἃς ἡ ἀναρχὸς ἐκδήλωσις τοῦ ἀτόμου, ἀπετέλει τὴν βάσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀνόδου καὶ ἀπαιτεῖ τὴν χάραξιν Οἰκονομικοῦ Σχεδίου βάσει τοῦ ὁποίου τὸ σύνολον τοῦ δυναμικοῦ τῆς οἰκονομίας εὐρίσκει τὴν ἀρμονικὴν του ἀπόδοσιν.

Ὑφίσταται βεβαίως βασικὴ διαφορὰ τοῦ προγραμματισμοῦ τῆς φιλελευθέρας οἰκονομίας ἀπὸ τοῦ τῆς σοσιαλιστικῆς. Ἡ σοσιαλιστικὴ οἰκονομία παραβλέπει τὰς δυνατότητας τὰς ὁποίας περικλείει ἐν ἑαυτῷ τὸ ἄτομον. Ὁ σχεδιασμός της εἶναι λεπτομερής. Παρακολουθεῖ τὴν οἰκονομίαν εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς λεπτομερειακὰς ἐκδηλώσεις. Οἰκοδομεῖται ἐπὶ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ θεωρεῖ τὰς ἀπὸ διαθέσεως προτιμήσεις τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀστικὴν προκατάληψιν.

Ὁ σχεδιασμός της φιλελευθέρας οἰκονομίας ἔχει διαφορετικὴν βάσιν. Ἡ Οἰκονομικὴ Ἀρχὴ ἐκπονεῖ τὸ εὐρύτερον Σχέδιον ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ ὁποίου ὑπὸ τὴν κατεύθυνσίν της κινουῦνται ἐλευθέρως καὶ ἀνταγωνιστικῶς τὰ κατ' ἰδίαν ἄτομα εἴτε ὡς ἐπιχειρηματικαὶ μονάδες ἢ ὡς συνδικαλιστικοὶ ὀργανισμοί. Διότι ἡ φιλελευθέρα οἰκονομία πιστεύει εἰς τὴν δημιουργικὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἀτόμου καὶ εἰς τὴν ἀξίαν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Ἐπιζητεῖ διὰ τοῦ Οἰκονομικοῦ Σχεδίου νὰ ἀποφύγῃ τὴν σπατάλην τῶν διαθέσιμων δυνάμεων καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀδικίαν.

Εἰδικεύοντες τὰς ἐπὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ Σχεδίου ἀπόψεις μας ὑποστηρίζομεν ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν βιωσιμότητα τῆς οἰκονομίας μας, ὡς ταύτην διεγράψαμεν εἰσαγωγικῶς, θὰ πρέπει νὰ προβῶμεν εἰς τὴν λήψιν τῶν μέτρων ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν τὰς ἀπαραιτήτους διαρθρωτικὰς μεταβολὰς εἰς τὴν οἰκονομίαν μας. Ὁ φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας μας καὶ τὸ ἀνθρώπινον αὐτῆς δυναμικὸν πρέπει νὰ εὗρουν τὴν σύμμετρον αὐτῶν ἀξιοποίησιν. Εἰς τὸ Οἰκονομικὸν Σχέδιον τὸ μαροπρόθεσμον καὶ τὸ βραχυπρόθεσμον οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς χώρας πρέπει νὰ εὕρῃσκῃ τὴν ἀρμονικὴν καὶ παράλληλον θέσιν του.

Βασικὴ μας προσπάθεια τοῦ μακροπροθέσμου σχεδιασμοῦ πρέπει νὰ εἶναι ἡ κατὰ τὸ δυνατόν στροφή τῆς παραγωγικῆς μας ἐπιδόσεως πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἔχομεν εὐρύτατα περιθώρια. Παρὰ τὴν ἀναμφισβήτητον βιομηχανικὴν μας πρόοδον τῶν τελευταίων ἐτῶν, συγκριτικῶς πρὸς τὰς ὑπολοίπους χώρας τῆς Εὐρώπης, ἔχομεν ἀνησυχαστικὴν καθυστέρησιν. Ἀπὸ ἀπόψεως ἑκατοστιαίας συμμετοχῆς εἰς τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀποτελοῦμεν τὸ 0,7 % καθ' ἣν στιγμὴν. τὸ περίπου ἴσον μὲ ἡμᾶς εἰς πληθυσμὸν Βέλγιον ἀποτελεῖ τὸ 3,7 % καὶ τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ μας ἔχουσα Δανία ἀποτελεῖ τὸ 1,7 %. Ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μόνον τὸ Λουξεμβούργον (0,3 %) καὶ ἡ Ἰρλανδία (0,6 %) ὕστεροῦν εἰς ἑκατοστιαίαν συμμετοχὴν εἰς τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔναντι τῆς Ἑλλάδος (0,7 %). Ἀλλὰ τὰ κράτη ταῦτα εἶναι ὑποδεέστερα τῆς Ἑλλάδος εἰς πληθυσμόν. Ἡ βιομηχανικὴ μας ἄνοδος θὰ ἐπιβοηθήσῃ τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ μας ἐπέδου καὶ τὴν ἀπορρόφησιν τοῦ ὑποαπασχολουμένου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Θὰ πρέπει ὅμως τὸ σύνολον τῶν οἰκονομικῶν, πιστωτικῶν, φορολογικῶν μέτρων νὰ εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπαρχιακῆς βιομηχανίας ἵνα τὸ μὲν ἀποφύγωμεν τὴν συμφόρησιν τῶν ἀστικῶν κέντρων, τὸ δὲ μεταφέρωμεν τὸν παλμὸν τῆς συγχρόνου ζωῆς εἰς τὸ χωριό. Θὰ ἐθεώρουν παράλειψίν μου ἐὰν δὲν ἀνέφερον ὅτι βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς βιομηχανικῆς μας ἐπιδόσεως, ἀποτελεῖ ἡ ἐπὶ ὑγειῶν βάσεων θεμελίωσις τῆς μακροπροθέσμου πίστεως. Εἰς τὴν χώραν μας ἡ ἀπουσία ἐπαρκoῦς ἐσωτερικῆς ἀποταμιεύσεως καὶ αἱ γνωσταὶ νομισματικαὶ ἀναταραχαὶ ἀποτελοῦν ἀνασχητικούς παράγοντας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μακροπροθέσμου πίστεως. Πᾶσα προσπάθεια πρὸς ὀργάνωσιν ἀγορᾶς μεσοπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων κεφαλαίων πρέπει νὰ καταβληθῇ.

Παράλληλος πρὸς τὴν ἄνω βασικὴν μας προσπάθειαν πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐνστασις τῶν προσπαθειῶν μας διὰ τὴν τόνωσιν τῶν γεωργικῶν μας ἐπιδόσεων. Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὑφίσταται εὐτυχῶς περιθώριον αἰσθητῆς βελτιώσεως ἣτις συνδυαζομένη μὲ τὴν τόνωσιν τῆς βιοτεχνίας καὶ οἰκοτεχνίας δύναται νὰ ἐπιφέρῃ οὐσιώδη βελτίωσιν τῶν ὅρων διαβιώσεως τοῦ ἀγροτικοῦ μας πληθυσμοῦ. Ἀποτελεῖ κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνάγκην ἡ εἰσοδηματικὴ βελτίωσις τοῦ ἀγροτικοῦ μας πληθυσμοῦ. Τὴν προειδοποίησιν τοῦ κινδύ-

νου μᾶς τὴν παρέχει ἡ πορεία τῆς ποσοστιαίας κατανομῆς τοῦ ἀγροτικοῦ καὶ ἀστικοῦ μας πληθυσμοῦ. Αὕτη ἔχει ὡς ἀκολοίθως :

Ἔτος ἀπογραφῆς	Ποσοστὸν ἀστικοῦ πληθυσμοῦ	Ποσοστὸν ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ
1928	33 %	67 %
1948	37 %	63 %
1951	42 %	58 %

Ἐτερον ἐνδεικτικὸν στοιχεῖον τῆς εἰσροῆς τοῦ πληθυσμοῦ ἐκ τῆς ἐπαρχίας εἰς τὴν Πρωτεύουσαν μᾶς δίδει σχετικὴ στατιστικὴ ἔρευνα τοῦ Ι.Κ.Α. Οἱ κατὰ τὸ ἔτος 1953 ἐγγραφέντες εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ Ὑποκαταστήματος Ι.Κ.Α. Ἀθηνῶν μισθωτοί, ἀνέρχονται εἰς 22.200. Ἐκ τούτων 6.430 ἦτοι τὸ 28 % τοῦ συνόλου εἶναι ἑτεροδημόται. Ὁ αὐτὸς ρυθμὸς μετακινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν ὑφίστατο καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη. Δὲν πρέπει βεβαίως νὰ ἀρνηθῶμεν καὶ τὰς εἰς τὸν γεωργικὸν τομέα ἐπελθούσας βελτιώσεις, ἀπὸ ἀπόψεως ὄγκου καὶ διαρθρώσεως εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ ἀγροτικοῦ μας εἰσοδήματος. Θὰ ἀναφερθῶμεν ἐνδεικτικῶς εἰς γεωργικὰ προϊόντα τὰ ὅποια ἐμφανίζουν τὴν πλέον οὐσιώδη βελτίωσιν ἀπὸ ἀπόψεως ὄγκου παραγωγῆς καὶ διαρθρωτικῆς συνθέσεως. Ἡ εἰς χιλιάδας τόννων παραγωγή τούτων ἔχει ὡς ἀκολούθως :

	1938	1951-52	1952-53	1953-54
α) Σῖτος				
Παραγωγή.....	980,3	850,0	1.050,0	1.400,0
Εἰσαγωγὰι.....	477,6	514,6	377,7	75,0
β) Ὄρυζα				
Παραγωγή.....	8,0	32,0	75,0	65,5
Εἰσαγωγὰι.....	27,2	15,5	4,3	—
γ) Ὄσπρια				
Παραγωγή.....	78,9	72,0	68,9	103,0
Εἰσαγωγὰι.....	19,4	10,1	7,0	—
δ) Βάμβαξ				
Παραγωγή.....	15,7	25,5	24,2	32,0
Εἰσαγωγὰι.....	2,5	9,4	0,2	0,2

Ἐὰν ὁμῶς ἐξετάσωμεν τὰς ἀποδόσεις τῆς ἐλληνικῆς γεωργίας συγκριτικῶς μὲ τὰς ἀποδόσεις τῆς γεωργίας τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν θὰ ἀντιληφθῶμεν τὸ μέγεθος τῆς προσπαθείας τὸ ὅποion μᾶς ἀπομένει πρὸς συγχρονισμόν τῶν μεθόδων καλλιεργείας ἀπὸ ἀπόψεως χρήσεως λιπασμάτων, ἀρδεύσεων, τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἔργων ἐγγειοβελτιωτικῶν ἐν γένει. Οὕτω ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις κατὰ τὸ ἔτος 1952 συμφώνως μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς Α.Ο. τοῦ σίτου

εἰς Ὀλλανδίαν ἦτο 399 χιλιόγραμμα ἔναντι 109 εἰς Ἑλλάδα, τῆς ὀρύζης εἰς Ἱταλίαν ἦτο 496 χιλιόγραμμα, ἔναντι 349 εἰς Ἑλλάδα, τῶν γεωμήλων εἰς Βέλγιον ἦτο 3.010 χιλιόγραμμα, ἔναντι 1147 εἰς Ἑλλάδα. Ἡ εἰς τὴν χώραν μας ἐφαρμογὴ μέτρων βελτιώσεως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐγγείου κεφαλαίου εἶναι τόσον περιωρισμένη ὥστε ἡ κατὰ μονάδα ἐπιφανείας ἀκαθάριστος πρόσοδος τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας νὰ ὑπολογίζεται ὅτι ὑστερεῖ κατὰ 63 %, τῆς δὲ κτηνοτροφίας κατὰ 44 %, ἔναντι τοῦ μέσου ὅρου 14 εὐρωπαϊκῶν χωρῶν μελῶν τοῦ Ο.Ε.Ο.Σ. Ἐπίσης ἡ ἀποδοτικότητα τῆς ἐργασίας τοῦ Ἑλλήνου ὑπολογίζεται ὅτι ὑπολείπεται εἰσέτι κατὰ μέσον ὅρον κατὰ 48 % τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, τῆς Ἑλλάδος ἐρχομένης τελευταίας εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀναφερθεισῶν χωρῶν, ὡς πρὸς τὸν ὄγκον τῆς παραγωγῆς τόσον κατὰ μονάδα ἐπιφανείας ὅσον καὶ κατὰ κεφαλὴν (Δελτίον Τραπεζῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀθηνῶν — Αὐγούστος 1954). Ἐνεργητικὸν πόρον τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀπετέλεσαν πάντοτε οἱ ἄδηλοι πόροι. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ὑφίσταται πεδῖον δράσεως ἀξιόλογον. Ὁ ἑλληνικὸς χώρος—κυρίως ὁ τουρισμὸς—ἡ σύνθεσις τῆς οἰκονομίας μας, ἡ ἐξαιρετικὴ μας ἐπίδοσις εἰς κλάδους ἐπιχειρηματικούς, ὅπως π.χ. ἡ ἐμπορικὴ μας ναυτιλία, προσφέρουν δυνατότητας, ὁ ἐπιτυχὴς χειρισμὸς τῶν ὁποίων εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐνισχύσῃ κατὰ τρόπον οὐσιώδη τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς χώρας. Ἡ ἐξέλιξις ἄλλωστε τοῦ κονδυλίου τούτου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδεικνύει τὰς δυνατότητας τὰς ὁποίας περικλείουν διὰ τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν οἱ ἄδηλοι πόροι. Ἐπ' ἀφορμῇ θὰ πρέπη νὰ ἀναφερθῇ ἐνταῦθα ὅτι αἱ ἐπελθοῦσαι ἐσωτερικαὶ ἀναμορφώσεις τῆς οἰκονομίας μας ἐπέφερον μετατόπισιν τῶν εὐπαθῶν σημείων αὐτῆς. Κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν τὴν νομισματικὴν μας ἐν γένει πολιτικὴν καὶ εἰδικώτερον τὴν πιστωτικὴν μας τοιαύτην τὴν ἐπηρέαζον ἡ νευρικότης τῆς χρυσῆς λίρας καὶ ἡ εὐπάθεια τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν. Ἦδη ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν τὸ εὐπαθὲς σημεῖον κατέστη τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς χώρας. Ἡ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου προσοχὴ μας εἶπαι δικαιολογημένη.

Ἡ ἐλευθερία τῶν εἰσαγωγῶν ἀπετέλεσε ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς νομισματικῆς ἀναπροσαρμογῆς. Ἐπετεύχθη διὰ ταύτης ἡ διάλυσις τῶν μονοπωλιακῶν κέντρων, ἡ συμπίεσις τῶν ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν, ἡ ἄνοδος τῆς παραγωγικότητος τῆς βιομηχανίας, ἡ ὀρθολογιστικωτέρα κατεύθυνσις τῆς παραγωγικῆς μας ἐπιδόσεως.

Θὰ πρέπη ἐνταῦθα νὰ ἀναφερθοῦν καὶ αἱ ἀσθενεῖς πλευραὶ τοῦ συστήματος τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν καὶ κυρίως ἡ ἐκ τούτων ἐπελθοῦσα αὔξησις τῶν εἰσαγωγῶν τῶν εἰδῶν πολυτελείας. Φρονῶ ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐπικρατοῦσα ἐντύπωσις εἶναι μᾶλλον ἐσφαλμένη. Ἐὰν ἀπομερίσωμεν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἐπιβατικῶν αὐτοκινήτων ὅπου ἐμφανίζεται ἀξιόλογος αὔξησις (1952–53 εἰσαγωγὴ ἑκατομ. δολλάρια 1,6 ἔναντι 5,05 τοῦ 1953–54) αἱ λοιπαὶ εἰσαγωγαὶ πολυτελείας ἐμφανίζουν μικρὰν αὔξησιν προσεγγί-

ζουσαν μόλις τὸ 1 % τοῦ συνόλου τῶν εἰσαγωγῶν (1952-53 ἑκατομ. δολλάρια 4,2 ἔναντι 7,2 ἑκατομ. δολλ. 1953-54).

Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι πρὶν ἢ καθιερωθῇ ἡ ἐλευθερία εἰσαγωγῶν, ποσοστὸν τῶν ἤδη νομίμως εἰσαγομένων εἰδῶν πολυτελείας εἰσῆγετο λαθραίως, θὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ γενομένη αὐξήσις εἶναι ἄνευ σημασίας. Ἐξ ἄλλου ἡ αὐξήσις εἰσαγωγῆς ἰδιωτικῶν αὐτοκινήτων ἐμφανίζει ἤδη σημεῖα κάμψεως καὶ δὲν ἀποκλείεται ἡ κατὰ τὸ 1953-54 ἐμφανισθεῖσα αὐξήσις νὰ ἀνταποκρίνεται κατὰ ἀξιόλογον ποσοστὸν εἰς ἀνάγκας ἀναπληρώσεως τῶν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς ἐπελθουσῶν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο καταστροφῶν. Τὰ ἐπιτυχθέντα ἐκ τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν ἀποτελέσματα συνέτεινον κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς νομισματικῆς ἀναπροσαρμογῆς. Πέραν τούτων ἡ ἐλευθερία τῶν εἰσαγωγῶν ἀποτρέπει τὴν πρὸς τὸν χρυσὸν ροπὴν τῶν ἐπιχειρηματικῶν περισσευμάτων. Τὰ χρηματικὰ περισσεύματα τῶν ἐπεχειρηματικῶν μονάδων, ἀντὶ τοῦ χρυσοῦ, προτιμοῦν τὸ ἐμπόρευμα. Ὡς συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω σκέψεων συνάγεται ὅτι ἡ ἐλευθερία τῶν συναλλαγῶν ἀποτελεῖ ἀνάγκην διότι συμβάλλει εἰς τὴν ἐκλογικευμένην ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας μας, εἰς τὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν, καὶ συντείνει εἰς τὴν νομισματικὴν σταθερότητα. Δὲν ἐπιτρέπεται βεβαίως νὰ παραγνωρίσωμεν ὅτι ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο τὸ δασμολόγιον καὶ ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ καθίστανται ὄργανα τῆς οἰκονομικῆς μας στρατηγικῆς. Θὰ πρέπη ὅμως τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἀποσκοπεῖται ἡ προάσπισις τοῦ συναλλαγματικοῦ μας ἀποθέματος νὰ συνδέωνται κατὰ τρόπον ὀργανικὸν μὲ τὸν βασικὸν οἰκονομικὸν μας προγραμματισμὸν ἵνα ἀποφύγωμεν τὴν οἰκονομικὴν στασιμότητα. Ἡ χώρα μας εἶναι ὑπανεπτυγμένη καὶ ὁ ἐπιτυχὴς χειρισμὸς τῶν πάσης φύσεως καὶ μορφῆς συναλλαγματικῶν διαθεσίμων δύναται νὰ συνδυάσῃ τὴν οἰκονομικὴν σταθερότητα καὶ τὴν ἄνοδον τῆς οἰκονομίας ἵνα ἐπιτύχωμεν τὴν αὐτοδύναμον ἰσοσκέλισιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Διὰ νὰ καταστῇ ὅμως μόνιμος ἡ κατάκτησις τῶν ἐπὶ μέρους κλάδων τῆς οἰκονομίας μας καὶ διὰ νὰ δημιουργηθοῦν αἱ προϋποθέσεις τῆς ἀνόδου ταύτης ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ πληθυσμιακοῦ μας θέματος, χρειάζεται νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων ἀνασυγκροτήσεως. Δὲν πρόκειται νὰ ἀπαριθμήσω ἐνταῦθα τὰ βασικὰ ἔργα τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως. Ταῦτα εἶναι γνωστά. Θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ μόνον νὰ τονίσω ὅτι ὁ τρόπος τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν ἔργων τούτων ἀποτελεῖ θέμα βασικόν. Ἡ χώρα μας λόγῳ τοῦ χαμηλοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἔχει ὀργανικὴν ἀδυναμίαν νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἀποταμίευσιν, διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν ἀπαραιτήτων ἐπενδύσεων. Διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους καὶ διότι ἡ οἰκονομία μας ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως εἶναι ὑπανεπτυγμένη, ἡ δημιουργουμένη ἀνεπαρκὴς ἀποταμίευσις δὲν στρέφεται πρὸς μακροπροθέσμους ἐπενδύσεις. Πρέπει ὥς ἐκ τούτου νὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν ξένην ἀποταμίευσιν. Οἰκονομία πάσχουσα

ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν κεφαλαίων ἔχει ἀνάγκην πάσης φύσεως κεφαλαίων. Ἡ πολυμορφος καὶ πολύπλευρος οἰκονομικὴ ἐκδήλωσις διὰ τὰ εὖρη τὴν σύμμετρον αὐτῆς χρηματοδότησιν χρειάζεται κεφάλαια μακροπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα, βραχυπρόθεσμα. Διὰ τὰ ἀποτελέσουν ὁμῶς πηγὴν πλούτου τὰ ἐκ τῶν ξένων χρηματαγορῶν προσφερόμενα κεφάλαια πρέπει οἱ ὅροι διὰ τοὺς ὁποίους διατίθενται νὰ ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ὑγιεῖς οἰκονομικὰς ἀρχάς, ὥστε ἡ ἐξ αὐτῶν ἀπόδοσις νὰ ὑπερκαλύπτῃ τὸ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησίν των ἀπαιτούμενον βάρος. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰς ἐπενδύσεις κυρίως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως.

Διὰ τὰ βασικὰ ὅμως ἔργα τῆς ἀνασυγκροτήσεως, ἐκ τῆς λειτουργίας τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ βασισθῇ ἡ ὅλη προσπάθεια τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀναδιαρθρώσεως τῆς οἰκονομίας μας τὰ κριτήρια τῆς χρηματοδοτήσεως πρέπει νὰ εἶναι αὐστηρότερα. Διότι ἡ ἐκτέλεσις τῶν βασικῶν ἔργων ἀνασυγκροτήσεως ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν θεμελίωσιν τῆς οἰκονομικῆς μας σταθερότητος. Διὰ τὰ ἐπιτευχθῇ δὲ ἡ οἰκονομικὴ μας σταθερότης πρέπει τὰ βασικὰ ἔργα ἀνασυγκροτήσεως ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ βασισθῇ ἡ περαιτέρω οἰκονομικὴ μας ἀνάπτυξις νὰ ἔχουν χαμηλὸν κόστος παραγωγῆς ἵνα αἱ ἐπ' αὐτῶν βασιζόμεναι παράγωγοι ἐπιχειρηματικαὶ μονάδες, εἶναι διεθνῶς βιώσιμοι. Τὸ σύνολον τῶν διεθνῶν χρηματαγορῶν εἶναι δυνατόν νὰ μᾶς προσφέρῃ τὰς δυνατότητας τῆς ἐπιλογῆς ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς οἰκονομίας μας.

Δὲν θεωρῶ ἄσκοπον τὰ προσθέσω ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τοῦ βασικοῦ μας προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως πρέπει κατὰ προτίμησιν νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν χρηματοδότησιν τοῦ εἰς χρηματαγορὰς ὅπου ὑφίσταται ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ «κλίμα» τῆς ἐνισχύσεως τῶν ὑποαναπτύκτων οἰκονομιῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διαθέτουν πλεόνασμα ἀποταμιεύσεως. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰ ἐκ δανείων ἢ πιστώσεων εἰς συνάλλαγμα κεφάλαια τὰ ὁποῖα ὁμοῦ μετὰ τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομικῆς βοήθειας πρόκειται νὰ ἐξασφαλίσουν τὰ ἐξ ξένων πηγῶν κεφάλαια πρὸς προώθησιν τῆς οἰκονομίας μας. Τὰ εἰς δραχμὰς ἀπαιτούμενα κεφάλαια δύνανται κατὰ τὴν γνώμην μου νὰ ἐπικουρηθοῦν ἀπὸ τὴν ἐγγχωρίαν ἀποταμίευσιν εἰς βαθμὸν ἱκανοποιητικὸν ἐὰν θέσωμεν ὡς βασικὸν στοιχεῖον τῆς οἰκονομικῆς μας πολιτικῆς τὴν σταθερότητα τῆς δραχμῆς καὶ τῶν τιμῶν ὡς καὶ τὴν ἐξύψωσιν τῆς δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς πίστεως. Ἐπίσης τὴν προσπάθειαν ταύτην θὰ ἐνισχύσωμεν ἐὰν, ἀντὶ τοῦ δι' ἀνωνύμων ὁμολογιῶν δανεισμοῦ διὰ τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως ἀφηρημένως, ζητηθοῦν ἀπὸ τὴν χρηματαγορὰν δραχμαὶ δι' ἐκδόσεως ἀνωνύμων μετοχῶν διὰ συγκεκριμένον ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ συμμετοχὴ τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως θὰ εἶναι εὐρείας ἐκτάσεως. Θὰ ἐξασφαλίσωμεν οὕτω ὅχι μόνον τὴν ὑλικὴν συνδρομὴν τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας μας, ἀλλὰ τὴν ἐνσυνείδητον αὐτοῦ παρακολούθησιν τοῦ ἔργου τῆς ἀνασυγκροτήσεως. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὡς ἄνω ἐν γένει προσπαθειῶν εἶναι ἡ ὑπαρξίς πολιτικῆς καὶ οἰκο-

νομικῆς σταθερότητος, διότι ἀσχέτως μὲ τὴν ὑφισταμένην ἀποταμιευτικὴν ἱκανότητα τῆς οἰκονομίας μόνον οὕτω θὰ ὑπάρξῃ καὶ ἀποταμιευτικὴ βούλησις τῶν ἐπὶ μέρους μονάδων τῆς οἰκονομίας.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει σημασίαν ἐπὶ τοῦ νευραλγικοῦ τούτου τομέως τῆς οἰκονομίας —ὡς εἶναι ὁ τομεὺς τῶν ἐπενδύσεων—εἶναι νὰ ἐξέλθωμεν τὸ ταχύτερον δυνατὸν ἀπὸ τὴν περίοδον τῶν προγραμματισμῶν καὶ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ στάδιον τῶν πραγματοποιήσεων.

V

Τὴν προσοχὴν μας δὲν πρέπει νὰ κρατῇ ἀδιάπτωτον μόνον τὸ μακροπρόθεσμον οἰκονομικόν μας πρόβλημα. Παράλληλα πρὸ τοῦτο ὑφίσταται πιεστικὸν καὶ τὸ βραχυπρόθεσμον πρόβλημα τῆς χώρας μὲ προέχουσας σημασίαν τὸ θέμα τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας. Ὑφίσταται τὸ ἱερὸν αἶτημα τοῦ νέου νὰ εὖρῃ ἐργασίαν. Ὑπάρχει καὶ τὸ ἀνθρώπινον δικαίωμα τοῦ ἐργαζομένου νὰ ἀποζήσῃ ἀπὸ τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας του. Ἡ ἄνοδος τοῦ κοινωνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι συνδυασμένη μὲ τὴν δικαίαν διανομὴν του. Ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἠθικὸν πρόσταγμα. Ἀποτελεῖ καὶ οἰκονομικὴν ἐπιδιώξιν. Τὰς βραχυπροθέσμους ἐπιδιώξεις τῆς οἰκονομίας μας τὰς ἐπηρέασε ἀποφασιστικῶς ἡ νομισματικὴ ἀναπροσαρμογὴ. Παρὰ τὴν βαθεῖαν νομισματικὴν τομὴν ἡ ἐξάλειψις τῶν πληθωριστικῶν πιέσεων, ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς σταθερότητος καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ κύρους τῆς ἡγεσίας τῆς Κυβερνήσεως, ἀπέτρεψε τὴν ἐμφάνισιν τῶν τόσον γνωστῶν εἰς τὴν πρόσφατον οἰκονομικὴν μας ζωὴν ἐκρηκτικῶν ἐκδηλώσεων καὶ ἐπέτρεψε τὴν ἀνεσιν τῶν χειρισμῶν διὰ τῶν ὁποίων ἐπετεύχθη ἡ συγκριτικῶς ἐπιτυχὴς ἐξέλιξις τῶν διαφόρων τιμαρίθμων. Οὕτω ἡ μέχρι τοῦδε αὐξήσις τοῦ τιμαρίθμου κόστους ζωῆς περιστρέφεται γύρω τοῦ 25,5 % καὶ τοῦ τιμαρίθμου χονδρικῆς πωλήσεως γύρω τῶν 36 %.

Θὰ πρέπη νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ὡς ἄνω αὐξήσεις ὑπέστησαν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν μέχρι τοῦδε αὐξήσεων ἐπὶ τῶν ἀμοιβῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Διὰ τὸν λόγον ἄλλωστε τοῦτον δὲν ἐνεφανίσθη εἰς τὸν τιμαρίθμον κόστους ζωῆς ἡ ἐποχικὴ ἐπίδρασις τοῦ θέρους. Ὁ τιμαρίθμος ἀνεχώνευσε τὰς ὑψωτικὰς ἐπιδράσεις τῶν γενομένων αὐξήσεων εἰς τὰς ἀμοιβὰς καὶ ὑπηρεσίας.

Ἐν ὅψει τῶν ὡς ἄνω ἐπιδράσεων τῆς νομισματικῆς ἀναπροσαρμογῆς ἐρωτᾶται ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ βραχυπρόθεσμος οἰκονομικὴ πολιτικὴ ;

Ἡ πρᾶξις τῆς 9ης Ἀπριλίου 1953 ἐπέβαλε τὴν λήψιν ἀντιπληθωριστικῶν μέτρων πρὸς συγκράτησιν τῶν ἐκ ταύτης προκαλουμένων πληθωριστικῶν πιέσεων. Τὰ ἀντιπληθωριστικὰ ἄλλωστε μέτρα ἀπετέλουν τὸ βασικὸν γνῶρισμα τῆς ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1952 ἀσκουμένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Τὰς μέχρι τοῦδε πληθωριστικὰς πιέσεις εἰς τὴν οἰκονομίαν μας ἐπέφερον λόγοι

ψυχολογικοὶ καὶ πραγματικοί. Μὲ τὴν ἀλληλοεπίδρασιν τούτων εὕρισκόμεθα κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν πληθωριστικῶν πιέσεων. Ἡ ἐκ τῶν ἀναφερθέντων λόγων ἐπελθοῦσα ἐξάλειψις τοῦ ψυχολογικοῦ παράγοντος ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ὁποίου παρέλυε πᾶσα προσπάθεια οἰκονομικῆς ἀνόδου ὑπῆρξε γεγονός ἀνεκτιμήτου σημασίας διὰ τὴν πρόοδον τῆς οἰκονομίας μας καὶ ἐδημιούργησε, ὥς ἤδη ἐλέχθη—τὰς προϋποθέσεις τῆς λήψεως σειρᾶς οἰκονομικῶν διαρθρωτικῶν μέτρων.

Τὰ ληφθέντα μέτρα ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν αὐτόματον οἰκονομικὴν μας ἄνοδον ἐμείωσαν αἰσθητῶς τὰς ἐπιδράσεις τοῦ πραγματικοῦ παράγοντος.

Ἄς ἐρευνήσωμεν κατὰ τρόπον περισσότερον συγκεκριμένον τὸν πραγματικὸν παράγοντα. Ὡς γνωστὸν ὅταν πολλὰ χρήματα κυνηγοῦν ὀλίγα ἀγαθὰ ἔχομεν πληθωρισμόν. Αὕτη εἶναι ἡ ἀπλουστευμένη ἐμφάνισις τοῦ πληθωρισμοῦ. Διὰ νὰ ἰσορροπήσωμεν τὴν ζήτησιν μὲ τὴν προσφοράν, ἐλέγχομεν τὴν ἐνεργὸν ζήτησιν ἣτις δημιουργεῖται ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν εἰσοδημάτων, ἐκ τῶν δημοσίων χρηματικῶν δαπανῶν ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν ἐλλειμμάτων τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἰδίᾳ πρὸς πλήρωσιν δυσαναλόγων δαπανῶν ἐν σχέσει μὲ τὰς δημοσίας ἀντιπαροχάς, ἐκ τῶν δαπανῶν διὰ δημοσίας ἐπενδύσεις καὶ ἐκ τῶν πιστώσεων πρὸς τὴν οἰκονομίαν. Καὶ τὰ τέσσαρα αὐτὰ μεγέθη συνέπιεσθησαν μετὰ τὴν πρᾶξιν τῆς 9ης Ἀπριλίου ἵνα συγκρατηθῇ ἡ ἐκ τῶν ἀναποτρέπτων πληθωριστικῶν πιέσεων ἀνατροπὴ τῆς οἰκονομικῆς μας ἰσορροπίας.

Ἀποχωρίζω ἐκ τῶν τεσσάρων ὥς ἄνω μέτρων τὴν πολιτικὴν τῆς περιοχῆς πάσης μὴ παραγωγικῆς δημοσιονομικῆς δαπάνης ἣτις πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς καὶ ἀδιάπτωτος καὶ θέτω τὸ ἐρώτημα : Ἡ συγκράτησις τῶν εἰσοδημάτων τῶν μισθωτῶν, τῶν πρὸς τὴν οἰκονομίαν πιστώσεων, τῶν δαπανῶν ἐπενδύσεως εἰς χαμηλὸν ὕψος, ἐνδείκνυνται νὰ ἐξακολουθήσουν μὲ τὴν αὐτὴν ἔντασιν ; Ἐφ' ὅσον μάλιστα διατηροῦμεν τὴν ἐλευθερίαν τῶν εἰσαγωγῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ ἀνατροπὴ τῆς νομισματικῆς μας ἰσορροπίας μὲ τὴν χαλάρωσιν τῶν ὥς ἄνω ἀντιπληθωριστικῶν μέτρων ;

Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ἐκ τῆς νομισματικῆς ἀναπροσαρμογῆς καὶ ἡ ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε αὐξήσεως τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων ἐπελθοῦσα αὔξεις τοῦ τιμαρίθμου κόστους ζωῆς ἀπέχει οὐσιωδῶς τῆς ζώνης ἀσφαλείας τῆς οἰκονομικῆς μας ἰσορροπίας, ἐκφράζομεν τὴν γνώμην, ὅτι ἐνδείκνυται ἡ περαιτέρω ἐνίσχυσις τῆς παραγωγικῆς μας δραστηριότητος δι' ἐπεκτάσεως τῶν πιστώσεων εἰς τοὺς τομεῖς ποὺ προωθοῦν τὴν παραγωγὴν, τὴν ἐξαγωγὴν, τὰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι καιρὸς νὰ ἀποκτήσωμεν πιστωτικὴν πολιτικὴν μὲ ποιοτικὰ καὶ οὐχὶ ποσοτικὰ κριτήρια, ὥς καὶ περισσότερον ὀργανικῶς συνδεδεμένην μὲ τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ μακροπροθέσμου οἰκονομικοῦ μας προγράμματος.

Αἱ βραχυπρόθεσμοι ἐπιδιώξεις πρέπει νὰ ἐντάσσωνται εἰς τὸν εὐρύτερον

προγραμματισμὸν κατὰ τρόπον ἰσόρροπον πρὸς τὸν μακροπρόθεσμον προγραμματισμὸν.

Ἐπιβάλλεται ἐπίσης σταδιακὴ βελτίωσις τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας, ἵνα προσφέρωμεν εἰς τοὺς ἐργαζομένους, κατὰ τὸ δυνατόν, σύγχρονον τρόπον διαβιώσεως.

Δὲν ὑποτιμῶ τὸν παράγοντα τῆς αὐξήσεως τῆς ἐνεργοῦ ζητήσεως ἥτις αὐτομάτως θὰ δημιουργηθῇ ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης. Θὰ πρέπη ὅμως νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ ἔχωμεν καὶ ἀντιρρόπους εὐεργετικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας διὰ τῆς ἐντάσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ διὰ διευρύνσεως τῆς ἱκανότητος πρὸς ἀποταμίευσιν. Θὰ πρέπη κάποτε νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς μας δραστηριότητος διὰ σταδιακῆς βελτιώσεως τῆς εἰσοδηματικῆς ἱκανότητος τῶν ἐργαζομένων. Ἡ «ἐργασία» πρέπει νὰ συμμεθέξῃ εἰς τὴν διανομὴν τοῦ κοινωνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ ποσοστὸν ἀνάλογον πρὸς τὴν συμβολὴν τῆς διὰ τὴν δημιουργίαν του.

Ἐκφράζω ὡς ἐκ τούτου τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ γενικώτεραι διαρθρωτικαὶ μεταβολαὶ αἱ ὁποῖαι ἐπῆλθον εἰς τὴν οἰκονομίαν μας, ἡ ἀπόλυτος ἐξάλειψις τῶν ψυχολογικῶν πληθωριστικῶν πιέσεων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὁποίων ἐδοκιμάσθη σκληρῶς ἡ νομισματικὴ μας σταθερότης, πρόκειται τελικῶς νὰ ἰσορροπήσουν τὰ διάφορα οἰκονομικὰ μεγέθη εἰς σημεῖον ἀνισοτιμίας τῶν ἀγοραστικῶν δυνάμεων τῆς δραχμῆς ἀντίστροφον τοῦ πρὸ τῆς πράξεως τῆς 9ης Ἀπριλίου ὑπάρχοντος. Ὑφίστανται κατὰ συνέπειαν τὰ περιθώρια τῆς ἐκλογικευμένης σταδιακῆς αὐξήσεως ἀμοιβῆς τοῦ παράγοντος «ἐργασία» καὶ τῆς προωθήσεως τῆς παραγωγικῆς μας δραστηριότητος, χωρὶς νὰ τίθεται ἐν κινδύνῳ ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἐνεργητικῶν πόρων τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ σημείου ἐπαφῆς τῶν ἀγοραστικῶν δυνάμεων τῆς δραχμῆς, ἢ νὰ προκαλῆται ἀποστράγγις τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων δι' ἀποθεματοποιήσεως εἰσαγομένων εἰδῶν.

Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Τὸ χρονικὸν ὄριον τὸ ὁποῖον ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσίν μου ἐξεντλήθη. Ἐντὸς αὐτοῦ προσεπάθησα νὰ ἐμφανίσω τὴν πορείαν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας ἀπὸ ἀπόψεως μακροπροθέσμου καὶ βραχυπροθέσμου, ἀναφέρων ταυτοχρόνως τὰ κατὰ τὴν γνώμην μου μέτρα, ἢ λῆψεις τῶν ὁποίων θὰ ἐπιβοηθήσῃ τὴν ἄνοδον τῆς οἰκονομικῆς μας δραστηριότητος καὶ θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὅρων διαβιώσεως τοῦ λαοῦ, ὅπερ πρέπει νὰ ἀποτελῇ καὶ τὸν βασικὸν σκοπὸν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

VI

Πρὶν ἢ κατέλθω τοῦ βήματος θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἐκφράσω πρῶτον τὴν αἰσιοδοξίαν μου διὰ τὸ οἰκονομικὸν μέλλον τῆς χώρας, διὰ τὸν δυναμισμόν

τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ ἰδική μας γενεὰ ἠνδρώθη μὲ τὴν διδαχὴν ὅτι ὁ τόπος τὸν ὁποῖον κατοικοῦμεν εἶναι πτωχός, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ ἀποκτήσῃ ὁ λαὸς αὐτὸς ἓνα καλλίτερον βιωτικὸν ἐπίπεδον. Εὐτυχῶς νεώτεραι μελέται ἀπέδειξαν ὅτι ὁ γεωγραφικὸς χῶρος εἰς τὸν ὁποῖον κατοικοῦμεν, διαθέτει φυσικὸν πλοῦτον, ἡ ἀξιοποίησις τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ἀναμορφώσῃ τὴν ὅλην φυσιογνωμίαν τῆς οἰκονομίας μας, νὰ τὴν διαρθρώσῃ ἐπὶ νέων βάσεων. Δὲν εἶναι κατὰ συνέπειαν ὀρθὴ ἡ ἀντίληψις καθ' ἣν ὁ ἑλληνικὸς χῶρος παράγει μόνον πέτρες. Δὲν περιέχει μόνον πέτρες ὁ γεωγραφικὸς μας χῶρος. Ἔχει φυσικὸν πλοῦτον καὶ ἀνθρώπινον δυναμικόν, ἡ ἀξιοποίησις τῶν ὁποίων θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ προσδώσωμεν εἰς τὴν οἰκονομίαν μας τὴν ἀποθητὴν βιωσιμότητα. Ἀρκεῖ νὰ δημιουργήσωμεν τὰς προϋποθέσεις αἱ ὁποῖαι θὰ φέρουν εἰς δημιουργικὴν ἐπαφὴν τὴν «φύσιν» μὲ τὸν «ἄνθρωπον».

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε δεύτερον νὰ στραφῶ πρὸς τοὺς νέους καὶ τὰς νέας τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, πρὸς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία παλαιότερον μὲ ἐγαλούχισε καὶ σήμερον μοῦ προσέφερε τὸ Maximum Auditorium της.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι κατὰ βάσιν οἰκονομικόν. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ λύσις του, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, χρειάζεται νὰ ὑπάρχουν στελέχη μὲ φωτεινὴν διάνοιαν καὶ μὲ ἀνωτέραν ἠθικὴν σκέψιν, μὲ πίστιν εἰς τὸ ἰδανικὸν τῆς Πατρίδος, μὲ σύνθετον οἰκονομικὴν κατάρτισιν, τὰ ὁποῖα νὰ φλογίζῃ ἡ φιλοδοξία τῆς δημιουργίας, διὰ νὰ τεθοῦν εἰς τὴν πρωτοπορείαν τῆς εἰρηνικῆς μάχης, ὁ νικηφόρος τερματισμὸς τῆς ὁποίας, θὰ προσφέρῃ εἰς τὴν οἰκονομίαν μας τὴν βιωσιμότητα.

Καὶ ἡ πρωτοπορεία αὕτη, φύσει καὶ θέσει, ἀνήκει σὲ σᾶς, Νέοι καὶ Νέαι, τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν.